

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Casvvm Conscientiæ

Continens Praxim exactissimam De Censvris Ecclesiasticis, Aliisqve
Poenis, & Canonicis impedimentis, in Septem Libros distributus ...

Sayer, Gregory

Venetiis, 1627

iij. De prima specie Censurae, quae est excommunicatio, & varijs
nominibus eius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13883

& verb. suspensio. §. 10. & est communis omnium Canonicarum sententia.

Otium potest addiex Stephani Costa repetit. in c. cum medicinalis. nu. 73. de sent. excom. lib. 6. Quia interdictum in locum non debet fieri pro aliqua causa pecuniaria sine speciali Papae licentia, ut habeatur in quadam extravaganti Bonifacij VIII. que incipit. *Accendentes*. Quid fecus est in excommunicatione, ut testatur Ioann. Calderin. in tract. de ecclesiſt. interd. memb. 1.

Ceterum rationis claritatis, & certioris doctrinae gratia, inter has quinque ita vocemus quamvis impropter censuras puto has principiū diff. rentias posse constitui.

Prima est ex parte principiū efficiens. Quia irregularitas nunquam fertur ab homine, sed semper a iure. Cessatio autem a Diuino nunquam a iure, sed semper ab homine. Excommunicatione, Suspensione, & Interdictum aliquando a iure, & aliquando ab homine.

Secunda desumitur ex parte subjecti, quia interdicto (ut diximus) non solum subiicitur communitas hominum, sed etiam locus, c. 1. de privileg. §. in eos. lib. 6. Panorm. in c. ad huc quoniam. num. 3. de appellat. & in c. Non est vobis. num. 8. de sponsal. vbi ait, quod cum interdicatur locus, nec laici, nec clerici sunt interdicti, unde extra locum licet percipiunt diuina, quando autem personæ sunt interdicti, tunc quoconque se conferant, interdictum sequitur eos, c. si sententia. de sent. excom. lib. 6. vnde etiam consti- tuunt authores communiter interdictum duplex, personale, & locale. Cessationi subiicitur communitas, quia tota ecclesia simul cessat. Suspensioni aliquando subiicitur particularis persona, aliquando communitas. Excommunicationi subiicitur singularis persona tantum, non autem universitas, vel collegium, c. Romana. §. in vacuetatem. de sent. excom. lib. 6. Idemque de irregularitate dicendum est. Item suspensiō est solius personæ ecclesiastica. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 151. Henriquez. lib. 13. c. 2. §. 1. alijs vero censuris subiiciunt possunt omnes alii laici Christiani. Item irregularitatis subiicitur etiam infideles, alijs vero censuris soli fideles.

Tertia desumitur ex parte efficacie ligandi, suspensiō enim, & interdictum iuris, non ligant episcopos, & præla- tos maiores, nisi de illis fiat expresa mentio. c. Quia periculosem, & ibi glo. de sent. excom. lib. 6. reliqua censurae omnes ligant, etiam si nulla eorum mentio fiat.

Quarta potest colligi ex parte cause, propter quam incuruntur, multe enim irregularitatis sine culpa incuruntur, immo aliquæ sine proprio factu, vt est irregularitas illegitimitatis. Excommunicatione maior propter culpam propria, & mortalem, & hoc siue fit lata a Canone, siue ab homine. Nauar. in Manuali. c. 27. nu. 9. post Palud. 4. d. 18. q. 1. art. 2. Valde etiam probabile est cessationem non posse ferri, nisi propter culpam mortalem, quia non est censandum a diuinis, nisi pro causa gravi. Reliquæ duæ vel ferri possunt, vel saltem incurri etiam propter culpm veniam propriam, ut in suspensione, aut etiam alienam, ut in interdicto. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 163. citans c. si sententia. de sent. excom. lib. 6.

Quinta esse potest ex parte durationis, tam continua, quam discretæ. Continua, quia, ut multi tradunt, excommunicatione nunquam cessat, quoisque tollatur per absolutionem; Irregularitas, quounque tollitur per dispensationem, alia tres cessant etiam sine absolutione, & dispensatione ad modum Nauari superius allatum. Discretæ, seu interruptæ, quia excommunicatione regulariter secundum omnes non potest suspendi, similiter nec irregularitas, & idem probabile est in cessatione, licet quando nimis longa est, non sit improbatibile posse suspendi. Suspensione autem & interdictum ex auctoritate iudicis ecclesiastici possunt. Panorm. in c. ad huc quoniam, nu. 4. de appellat. & glossa ibi. in verb. interdictum. & idem Panor. in c. dilect. nu. 22. tit. cod.

Sexta est ex parte proprii effectus, cuiusque enim proprius hic effectus est. Cessatio solum impedit a diuinis laudi bus, immo ipsa in silentio consistit. Suspensione priuat aliquo actu legitimo vel officij, vel ordinis, vel iurisdictionis, vel beneficij. Interdictum priuat ipsis ecclesiasticis of-

ficijs (in quibus includitur sepius trā ecclesiastica, vt tradidit S. Anton. 3. par. tit. 26. c. 4. Calderin. de eccl. interd. memb. 6. vers. Item quartatur Angel. in verb. interdictum, 6. q. 35. Pisanello. in verb. interdictum, 4. q. 3. Sylvest. verb. interdictum, 5. §. 2. versic. 4. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 181. in fine. Couar. in c. Alma mater, 2. par. relect. §. 5. nu. 6. Henriquez. lib. 13. c. 2. nu. 1. & c. 31. nu. 2.) Irregularitas facit perpetuo inhabilem ad exercitium ordinum suscep- torum, & ad ascensum ad superiores ordines, nisi dispen- setur. Excommunicatione maior priuat omni participatio- ne activa & passiva non solum Sacramentorum, & officio- rum diuinorum, sed etiam humanar conuersationis & co- municationis: non enim licitum est cum sic excommuni- catis participare. c. Sacris. de his que vi met. cau. fiunt. c. Sacris. de sen. exc. c. pia. de excep. li. 6. tamen cum suspensis & interdictis potest quis participare, nisi specialiter esset interdicta participatio. arg. l. cui paſto. ff. de seruis export. 1. mortis. ff. de penit. & Stephan. Costa rep. in c. cum medicinalis. nu. 7. 2. de sent. excom. lib. 6.

Sexta est ex parte effectuum, quos inducunt violatio- nes hanc censurarum; Nam transgressio cessationis a di- uinis, etiam generalis, aut specialis, quicquid Calderin. de eccl. interd. memb. 3. Anch. & Ioann. Andr. in c. si Canoni- ci. de offic. ordin. lib. 6. Felin. in c. irrefragabili. §. ce ter- m. de offic. iud. ordin. Gonsalus in Villadiego in tract. de irreg. c. de interdicto. Anton. in 3. par. tit. 26. c. 3. & Cardinal. in Clem. 1. §. Quid etiam de ien. excom. vbi cessatio gene- ralis interdicto quoad eius observationem, & violationē emperatur, & alij contrarium dicant? Irregularitatem non inducit, vt verius tradunt glossa in c. si Canonici. de offic. ordinarii verb. cessare. Anton. & Panorm. in c. dilectis. nu. 18. & 19. de appellat. Innoc. cum alijs D. & toribus, in d. c. irrefragabili. Bonifac. in d. Clem. 1. nu. 60. Sylvest. in verb. interdictum 1. §. 1. & idem in verb. cessatione. vlt. Pisanello. verb. cessatione. in principio. Nauar. in Manuali. c. 27. num. 188. & 243. & Couar. in c. alma mater, 2. par. relect. §. 2. n. 3. Henriquez. lib. 13. nu. 1. in annot. litera L. & fauor Palud. 4. d. 18. q. 8. art. 3. versic. 4. Neque transgressio irregularitatis nouam irregularitatem inducit. Sic Innoc. in c. si cele- brat. nu. 3. declar. excom. ministr. Nauar. in Manuali. cap. 27. nu. 154. & 194. Marolus lib. 1. de irreg. c. 2. nu. 8. & lib. 4. c. 33. nu. 3. Henriquez lib. 7. c. 13. n. 6. violatio autem ex- communicationis, suspensionis, & interdicti, irregularita- tem inducit, vt colligunt Doctores communiter ex c. is qui. & c. is cui. de sent. excom. lib. 6. & nos infra suis locis dice- mus. Et haec de censuris in communi.

De prima specie Censuræ, quæ est Excom- municatione, & variis nominibus eius. Cap. III.

S V M M A R I V M.

- 1 Excommunicatione quoque quibus nominibus appellari so- leat.
- 2 Excommunicatione censura Diuina, seu ecclesiastica, quare appelletur.
- 3 Excommunicatione, cur districtio ecclesiastica vocetur.
- 4 Censura haec cur ut plurimum excommunicatione dicatur.
- 5 Quare vocetur Anathema.
- 6 An vox haec Graeca, vel Hebreæ sit; & Graecam esse ve- rior & communior est Doctorum opinio.
- 7 Vocatur etiam Anathema maranatha, & quare.
- 8 Mors etiam appellatur, & quare.
- 9 Medicina dicitur, & cur.
- 10 Muco episcopi, seu gladius ecclesiasticus cur dicatur.
- 11 Virga ferrea cur dicta sit.
- 12 Nervus item ecclesiasticae disciplinae vocatur, & cur.
- 13 Maxima omnium penarum dicatur, quas ecclesia infert.
- 14 Quo sensu intelligatur illud, quod dicitur, ecclesia post bâ- penam iniustam non habere ultra, quod faciat.

Excom-

15 Excommunicationem, quo sensu Doctores varijs penis ci-
pilibus comparare solent,

Q Via ex vocis cognitione ad tei notitiam proceditur explicatis illis omnibus, quæ ad Censuram in communi pertinent, de prima & principali specie eius, quæ dicuntur excommunicati, & cur varijs nominibus appellatur, in hoc capite dicitur. Aliquando enim dicitur Censura ecclesiastica, aliquando distictio ecclesiastica, aliquando Excommunicatio, aliquando Anathema, seu Anathema Maranatha, aliquando Mors, aliquando Medicina, aliquando mucro episcopalis, aliquando pena spiritualis, & aliquando omnius penarum maxima; his, n. & alijs similibus vocibus a sacris scriptoribus, maximè a Summis Pontificibus in Sacris Canonibus passim excommunicatio appellari & explicari solet, de quibus breuiter dicemus.

Primo igitur dicitur Censura divina, seu ecclesiastica, sic enim Tertullianus Latinorum antiquissimus in Apologetico aduersus gentes cap. 39, vocat censuram diuinam, dum Christianorum exercitia, & actiones exponens, dicit. Ibidem etiam exhortationes, castigationes, et censura Diuina: nam & iudicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conspectu; sumnumque futuri iudicij praedictum est, si quis ita deliquerit, ut a communicatione orationis, & conuenientis & omnium Sancti commercii relegetur. Censuram indeam ecclesiasticam appellant Innoc. III. in c. irrefragabili, de officiis iudiciorum &c. Quarenti, de verbis signis, & Ioannes XXII. in Ex traug. quae incipit, Sancta Romana, in fine, de religione, domo, & Clemens V. in Clement. 3. de sententia excommunicatus. Ideo autem vocata est censura, quia ut dictum est, huiusmodi pena, & sententia, hominum contumacia reprimitur & castigatur, quod munus olim censores apud Romanos exercuerunt, ut latius tradit Fenest. de Censor.

Secundo appellatur *Districtio ecclesiastica*, ab **Alexandro III.** in c. *Nuncios*, de decimis, &c. in c. *Aduersis*. de immun. eccl. quia nimis um hominum coniugiam, ne longius erumpat, quasi vinculo quadam constrictam, & ligata tenet; huiusmodi enim castigatione, & timore penatum, fideles nonnunquam ad ecclesias obtemperandum compelluntur, ut habetur, c. *Irrefragabili*. §. ceterum. de offi. iudicis ordin. iuxta illud Horatij in epist. *Oderunt peccare boni virtutis amore*. Oderunt peccare mali formidine pena. Vnius enim pena, & vltio, alijs in exemplum, & delinquendi interdictio esse folet, 3. q. 7. c. *Quapropter*. & c. ea que. §. l. in fine. de statu monach.

4 *Terio;* & frequenter dicitur *excommunicatio*, vt patet ex
titulis, De cler. excomm. ministr. & de sent. excom. per to-
tum. Nomen autem hoc excommunicatio a communio-
ne deducitur, (qua fidèles in Eucharistia participatione
maximè vniuersitatem) si quidem olim in primitiva Ecclesia
Christi fidèles erant perseverantes in doctrina Apostolorum,
& communicatione, fratione panis, & orationibus, Act. 2.
vnde de illis dictum est, *Multitudinis credentium erat cor
vnus, & anima una.* Act. 4. & certe tunc magna pœna erat
priuati communione Eucharistie; sed refrigercente feruo
re erga communionem, vt notat Henriquez. lib. 1. ca. 1.
numer. 1. adiecit ecclesia priuationem aliorum Sacra-
mentorum, & bonorum. Prae ceteris igitur nominibus hęc cen-
sura ecclesiastica dicitur *excommunicatio*, vt notant Fran-
ciscus Arias de Valderras, repet. in c. porro, de sent. excom.
num. 4. & Sotus in 4. dist. 22. qu. 1. art. 1. post Gabr. 4. dist.
18. q. 2. art. 1. Primo quidem eo quod qui ea percelluntur
sententia, a communicatione Christi corporis potissimum
arcentur, haud secus, vt ait Arias ybi supra, ac Adam ab e-
sa ligni vita excommunicatus est. Hinc Ciprianus de ora-
tione Dominica ait, *Eucharistiam quotidie ad cibum salu-
tis accipimus: intercedente aliquo grauore delicto, dum ab-
stenti, & non communicantes a celesti pane prohibemur, à
Christi corpore separamur.* Quia igitur per Eucharistia Sa-
cramentum, vt ex Dionys. in lib. de Eccles. Hierarch. ca. 3.
& Ioh. Damasc. lib. 4. de fide Orthod. ca. 14. tradit Sotus
ybi supra, Christo capitū nostro coadunamur, in eiusque
carnem transmutamur, & fidèles tanquam membra Ec-
clesie, in unum corpus maximè reducuntur, communio
inter fidèles per Antonianam yni Sacramento Euchari-

stis tribuitur; sic etiam & excommunicationis sententia, quæ a tali participatione excludit, nomen hoc primatio defuspsit. Secundo enim sic dicitur, quia per illam etiam ab aliorum Sacramentorum, & bonorum ecclesiae participatione, & etiam a confortio, societate, & communione fidelium accemur, vnde S. Augustinus lib. de fide, & operib. c. 26, ait: *Nisi essent grauia delicta ut etiam excommunicatio ne plectenda sint, non diceret Apostolus. 1. Corinth. 5. Congregatis vobis, & meo spiritu, &c. de quare habetur, ca. Engel- trudam, 3. q. 4. & 11. q. 3.* per totum ca. penult. de sententi excommunicati. Hoc ipsum authores Graci, his duobus verbis gopi^{σα}, quod Latinè segrego, seu priuo a communione, & a coenis vestris, quod excommunicato significat, declarant, vnde excommunicatus aliquando ἀποικένετος, id est separatus, & aliquando, ἀπογέννητος. Iu est, incomunicabilis, appellatur, & denique excommunicato Graecè dicitur ἀκοινωνία apud Theodorot. lib. 2. Hist. Eccles. c. 28. vt eleganter tradit Couar. in c. Alma mater. de sent. excom. lib. 6. 1. par. in princ.

Quarto dicitur *Anathema*, cuius nominis frequēs men-
tio est in Sacris Canonibus, & Conciliis, vt c. conspiratores
c. Nullus.ca. Engeltrudam. 3. q. 4. & c. si quis discernit. dist.
2.8. & dist. 30. per totum, & c. cum ecclesia, c. aduersus de-
immunit. eccl. & alibi p. usum. & licet aliqui ab eo differ-
re velint ab excommunicatione majori, quod anathema
feratur adhibitis ceremoniis illis, de quibus in cap. debent.
11. q. 3. (vt glossa in c. cum ab ecclesiarum prælati. de offi.
jud. ordin. Panorm. ibidem, num. 5. Ioan. Monachus in Ex-
traug. 1. de sent. excom. in ver. Anathematizamus. & Co-
uat. in c. Alma mater. de sent. excom. lib. 6. n. 1. par. relect.
§. 8. num. 6.) excommunication autem maior illis non adhi-
bitis feratur, Nauarrus tamen in comen. de datis & pro-
missis. Notab. 5. num. 10. verl. Addo septimo, & eum se-
quutus Barto. Vgol. de cen. eccl. Tab. 2. capit. 33. § 1. nu.
3. & alij rectius docent non ita inter se distinguunt, tum quia
id nullo iure probatur; tum quia in Concilio Tridentino,
& alijs antiquioribus Cōcilij, nec nō in Bullis multis Sum-
morum Pontificum constat anathema ferri sine cérmo-
niis illis: tum quia in d. cap. debent. 11. q. 3. Zacharias Pa-
pa, cuius illud Decretum esse fertur, indifferenter vius est
vocabilis, anathematis, & excommunicationis, vt patet
ex eodem capite, vbi dicitur, *Quas in conclusione anathema-*
ti, vel excommunicationis, id quod etiam manifeste fai-
s ex c. si habes. & c. certum, 2. 4. q. 3. colligi potest. Solum mig-
tur inter se differunt anathema, & excommunicatio, vt
docent Nauar. vbi supra, verl. Addo octauo, & Vgolinus
c. sicut genus & species, est enim excommunicatio genus
& de anathemate tanquam de sua specie predicator.

Ceterum non parum inter se dissentientes sunt autores, qualis vox anathema sit, Græcæ, an Hebreæ; Alciatus enim in c. cum non ab homine, de iudic. num. 106. vocem putat esse Hebream pro qua etiam opinione citari soleret. S. Hieron. in cap. 1. epistola ad Galat. vbi ait, *Anathema verbum est proprium Iudeorum.* At vero August. tom. 4. suorum operum, in cap. 41. super Numer. ait vocem Græcam esse, & significare idem, quod *Devotare*, hoc est, male-dicere. Nauarri autem vbi supra Notab. 5. vt hos autores inter se concordes redat, vtrunque opinionem amplectus est, existimatq; vsu Græcam esse, origine autem & in- uentione Hebream. additique nec Hieronymum negare eam esse Græcam, nec Augustinum negare eam esse Hebream. Communis tamen recentiorum sententia est, vocem hanc Græcam esse, ut Couat. Vgolinius, & alii post S. Augustinum vbi supra, Athanasium in capit. 9. ad Romanos. Chrysostomum hom. 16. in epis. ad Romanos. S. Thomam, & Caïetanum in cap. 9. Roman. Qui omnes docent *avareputa dici a nō tē avoribea*, hoc est, sursum ponere, vel ingendo, vel suspendendo, ita vt anathema dicatur omne reparatum communius uero hominum. Que omnia egregie explicauit S. Thom. in cap. 1. ad Galat. his verbis *Anathema componitur ab atra quod est sursum. & bœta, positio, quasi sursum positio.* Et est ortum ex quadam antiqua consuetudine: antiqui enim quando pugnabant, & predam aliquam capiebant ab hostibus, quam nolentebat conuertere in usum proprium. suspendebant illam in templis, vel aliquo publico lo-

coenitatis, quasi separata a communione hominum usus & omnne tale, sic suspicuntur nominabant Greci Anathema. Et ex hoc innotetur consuetudo, quod omne illud, quod excludebatur ab usu communione, diceretur anathematizatum, vnde Iosue 6. dicitur de Hierich, & omnibus, que in ea sunt, quod Iosue mox anathematizavit eam. Et ideo etiam hoc in ecclesia inolevit, ut illi, qui excluduntur a communione societate ecclesie, & a participatione sacramentorum ecclesie, dicantur anathematizati. Hec Sanctus Thomas Iria igitur apud scriptores Anathema significare videtur, que omnia reuelatione excommunicatis maiori excommunicatione conuenient: nam siue dicamus cum Athanasio vbi supra, Anathema significare vel oblationem & sacrificium: vel quandam feuerationem & alienationem: siue dicamus significare maledictionem, seu maledictionem, ut existimat S. Augustinus ca. 40. & 41. quo modo dicitur Mat. 14. Petrus caput anathematis: id est, maledicere, & execrari, quasi Petrus sibi maledictiones imprecaretur, ut maior suo iuramento fides adhiberetur, si nosset hominem, ut testatur Hieron. in Zech. 14. in illa verba, Habitabitur in Hierusalem. & anathema non erit amplius, id est, maledictio, & abominatione: utique & hinc excommunicatis ab ecclesia conuenire vindicatur. Siquidem excommunicatus, ut ait Chrysostomus in lib. de anathemate, oblatus est diabolo, & Sarthanac traditus, & deuotatus, & a consortio humano sepositus, & separatus; & denique tanquam quid execrabilis; & maledictum ab omnibus vitandus, ut ex his, quae tradunt S. Thom. in c. 1. ad Galath. & Rich. in 4. dist. 18. ar. 5. qu. 1. ad primum, colligunt porest.

7 Quin oportet dicitur Anathema Maranatha, sic 1. Cor. 16. & Silicius Papa, ut habetur in c. Gulifarius. 23. q. 4. vbi glossa post S. Hieronymum, ita interpretatur, ut dicatur excommunicatus, visque ad Dominum aduentum, nisi peniteat, coiuxit enim Apoll. Ius simile vocem Graecam, & Syriacam Si quis non amat Dominum, sit Anathema maranatha. Anathema, G. ecce seruone dixit, condemnatur; Maranatha, donec Dominus veniat; de qua voce plura legi posuit apud S. Hieron. in 1. Corinth. 16. & epist. ad Marcellam. to. 3. Couar. vbi supra. Henriquez lib. 13. c. 20. in fine, & Felix. in c. Rodolphus. num. 33. de rescript. Aug. epist. 17. 8.

Sexto dicitur Mors, sic enim eam vocat Cyprianus lib. 1. epist. 11. non longe a fine, vbi habet: Non patet sibi vita, aut salutis constare rationem, si episcopos, & sacerdotibus obtemperare noluerint: cum in Deuteron. 17. Dominus Deus dicit: Et homo quicunque fecerit in superbia, ut non exaudiat sacerdotem, aut sacerdotem, qui cum per fieri in diebus illis morieretur homo ille, & infra: Interfici Deus iussit sacerdotibus suis non obtemperantes, iudicibus a te ad temus constitutis non obedientes; & tunc quadem gladio occidebantur quando & adhuc circuncisio carnalis manebat; nunc autem quia circuncisio spiritualis esse ad fideles seruos Dei capit. Spirituali gladio superbi, & contumaces necantur, dum de ecclesia ejiciuntur. Hec ille, & similia omnia habentur in ea. Absit. 11. q. 3. & expresse Innoc. III. in c. Per venerabilem, §. sunt autem. Quia filii sunt legitimi excommunicationem morte appellat, & vitroque in loco refertur auctoritas illa Deut. 17. & idem clare habetur in c. si quis venire de maior. & obed. vbi dicitur: Si quis veniret contra decretum episcopi, ab ecclesia abiciatur. In libro Regum legitur, qui non obediens principi, morte moriatur. 1. Reg. 13. Et in Concio Agathensi quod anathematizetur. His conformia tradunt Panormian. d. c. Si quis num. 4. & in cap. 1. num. 4. de fuit. & Sotus 4. dist. 22. q. 1. artic. 1. vers. 1. Eadem veritas. & Vgl. vbi supra Tab. 2. ca. 33. §. 1. num. 7. vbi docet excommunicationem appellari mortem, quia sicut mortuus vita huius fructibus caret: ita excommunicatus spiritualis vite fructibus priuatur.

9 Septimo dicitur Medicina, sic enim eam appellat. S. Augustinus hom. 50. quae est de peccatis. c. 12. & habetur in c. Mulu. 2. q. 1. vbi dicitur prohibito non mortalibus, sed medicinalis, & in c. Notandum. 14. qu. 3. Vrbanus Papa ait, disciplina est excommunicatio, non eradicio. Innocentius IV. c. 1. de except. lib. 6. vocat remedium, & medelam, & idem Ponitex, ut habetur in c. 1. de sent. excommunicat. lib. 6. ait, cu medicinalis sit excommunicatio, non mortalibus, discipli-

nans, non eradicans. Sicque eam scriptores Scholastici proximi appellant, ut S. Thom. in addit. ad tertiam partem. num. 21. art. 3. A. ex. de Alesin 4. par. q. 22. memb. 1. ar. 2. Bonaventura in 4. dist. 18. in ultima parte, distinct. q. 1. Rich. 4. dist. 18. ar. 3. q. 2. Gabr. in 4. d. 18. q. 2. Notab. 3. Couar. in c. Alma mater. par. 1. in initio. numer. 9. de sent. excomm. lib. 6. Steph. Costa repet. in c. cum Medicinalis. num. 1. de sentent. excomm. lib. 6. Vgl. loco cit. numer. 5. & alij omnes. Dicitur autem medicinalis tam actiuem, quam passiuem. Actiuem, quo ad proferentem, passiuem, quo ad eum, in quem talis sententia profertur. Nam, ut prefati Doctores tradunt, ipse iudex excommunicans ad instar boni medici se habere debet, genit intentio est medicinam adhibere ut infirmus curatur. Intentio enim proferentis habere sententiam ea esse debet, ut peccator medelam & salutem afferat, ut scilicet peccator corrigatur, resipiscat, & a contumacia discedat, vnde 24. q. 3. c. Notandum dicitur: Qui excommunicatur (vt Apostolus 1. Corinth. 5. ait) ad hoc excommunicatur, ut spiritus eius saluus fiat in deo Domini. disciplina enim est excommunicatio, non eradicio, & hunc esse finem excōmunicantis, aut saitem excommunicationis constat ex eodem Apostolo, 1. ad Timoth. 1. tradidit, inquit, eos Sarvana, ut discant non blasphemare. Actiuem igitur excommunicatio dicitur media ex parte ipsius proferentis, immo ex parte ipsius excommunicationis. Passiuem eam ex parte ipsius excommunicati medicinalis esse debet, quia excommunicatus eam aequo animo pati debet, & offere se paratum ad obediendum, & non ad coniunctionem, ut similiter medelam proficiat, & non ad mortem 24. q. 3. c. corripientur. Dum enim excommunicatus leprosum ita grauari & opprimi a demone videntur, & ab omni fideli conformatio separati, facilis resipiscit, ut optime docet Origenes hom. 2. in Leuit. & referunt 11. q. 3. c. Audi denique. Ex quibus conitat, quod excommunicatio dicitur medicinalis in agente, quando ipse agens, & excommunicans recte ad eam procedit; & in paciente, & excommunicato, quando se humiliter offerat paratum ecclesia mandatis parere. Quid si excommunicatus se rebellem exhibuerit, & contumacem, hunc ei tunc excommunicatio letalis erit, non medicinalis, alij tamen ecclesiæ membris medicinalis erit, dum illius exemplo & pena peccare desistant, & corriganur. Respondeamus igitur enim putridum membrum ne totum corpus putrefact. & ressecanda. & cap. corripiantur. 24. q. 3.

Ottavo dicitur Mucron Episcopi, sic enim eam vocat Ioannes Papa, ut habetur 6. q. 2. c. vltis. in fine. S. Hieronymus epist. 11. vocans eam mucronem spiritualem, ait: In veteri lege quicunque sacerdotibus non obtemperasset, aut extra casta positus lapidabatur a populo, aut gladio cervice subiecta contemptum expatabat cruento: nunc vero inobedientis spiritualis mucron truncatur, aut ecclesie rabido damnorum ore d. scerptur. Et ab Augustino. lib. 1. de corre. 1. & grat. a. cap. 13. dicitur, Episcopate iudicium. Et referunt in c. corripiantur. 24. q. 3. vbi g. illa, in vltb. Episcopale. vocat eam Mucronem Episcopi. Quo etiam nomine eam appellat Celestinus III. in c. cum non ab homine de Iude. vbi Pannorm. num. 23. ideo mucronem episcopalē dici vult, quia eam episcopi tantum proferte debent. Cui expositione facilius glossa in c. Transmisam. de elect. vbi habet iurisdictio episcopalis esse, ferre censuras. Id quod satis colligitur ex ca. Episcopi, & c. Nemo episcoporum. 11. q. 3. Sic etiam ab Innoc. III. appellatur absolute mucro in ea. Quoniam in plerisque de offic. ordin. & ab Innoc. IV. in cap. dilectio de sent. excom. lib. 6. dicitur mucro spiritualis, & gladius ecclesiasticus. Quo nomine diu ante, eam appellauit gloriosus martir. Cyprianus lib. 1. epist. 11. alias epistol. 62. ad Pomponium dicens, Spiritual gladio superbi, & contumaces necantur, dum de Ecclesia ejiciuntur. Et merito hoc nomine Patres eam appellant, quia sicut in veteri lege, volunt Deus, ut qui voci sacerdotis non obtemperaret, gladio moretur, ut testatus est S. Hieron. vbi supra, & referunt in c. Absit. 11. q. 3. ita in ecclesia, quia Synagogæ succedit, excommunicationem teliquit, ut homines rebellerent, & contumaces gladio hoc spirituali coercerent. Et sicut ut rete notat Rich. 4. dist. 18. artic. 3. qu. 1. Princeps vti debet gla-

gladio temporali ad correctionem maiorum; ita & pæna
tus ecclesiæ, excommunicatione tanquam gladio spiritua-
li vti debet, vt eo contumaces in officio contineat, & ecclie
siastica disciplinâ tueatur. Atque hi sunt duo gladij, scie-
licer, civilis, & spiritualis, quos Lucæ 22. Christus dixit sa-
tis esse ad Christianam familiam gubernandam, vt inter-
preteratur. Sotus in 4. distin. 22. qu. 1. art. 1. versic. Eadem ve-
ritas.

11. Nomo dicitur *Virga ferrea*; Sic enim eam vocat Sanctus Hieronymus epist. 58. dicens; *Miror Sanctionum Episcoporum in cuius proximæ esse presbiter dicitur, aciescere furori eius. Et non virga Apostolica, virgaque ferrea confringere vas inutile, & tradere in interitum carnis, ut spiritus salutis fiat.* Sic autem dicitur; quia nulla alia censura ecclesiastica sicut aperte est hominum audaciam, & superbiam comprimeret, & confringere, vt est excommunicationis pæna.

12. Decimo appellatur *Nervus ecclasiastico disciplina*: Sic enim vocant eam Innoc. III. in c. cum inter. de consuetu. & Clemens V. in Clem. 1. de sent. excom. Sic ut enim nervus membra corporis simul iunguntur, quod munia, & officia sua obeant, ita Christi fideles hæc ecclasiastica censura in officio suo continet, vt ita dicit *Vgol. de eccl. censur.* Tab. 1. cap. 12. num. 3. & cap. 27. 6.

13. Undecimo, *Maxima omnium penarum* dicitur; quæ est in ecclasiastica enim testatur S. Augustinus de corrept. & gratia cap. 15. & refertur 24. q. 3. c. corripiantur. & glossa ibi. & idem August. lib. 1. contra aduersi legis & prophet. cap. 17. quem refert Sotus 4. distin. 22. q. 1. ar. 1. vers. Est ergo, ait; *Crauius esse hominem excommunicari, quam si gladio ferri retur, flammis exurgetus, feris subigeretur.* Et tract. 27. ad cap. 6. Ioannis, & habetur 1. q. 3. c. Nihil ait Augustinus; *Nihil sic debet formidare Christianus, quam separari à corpore Christi.* Si enim separatus à corpore Christi non est membrum eius; *Si non est membrum eius, non vegetatur spiritus eius.* Quod autem maxima penarum sit, pluribus tradit Panorm. in capitul. cum sit generale, num. 9, de foro com-
pet. & in c. olim inter. num. 10. de restitu. spoliat. & in ca. postulati. num. 5. de iudicis, & colligitur ex cap. Sacro. de sent. excom. vbi glossa in verb. tantam. Merito autem ma-
xima penarum dicitur, tum, quia priuata nos bonis spirituia-
libus, quæ temporalibus longe præstant: tum quia grauis
pæna est, inter homines esse, & ipsorum commercio priua-
ri, vt dicitur in l. Hi, qui sanctam C. de apostolat. id quod
efficit excommunicatione maior. cap. 1. de except. lib. 6. & i-
bi glossa in verb. communib. tum, quia excommunicatio
non solum tanquam Ethnici & Publicani a populo &
templo Dei separati habentur, Matth. 18. sed peioris longè
conditionis sunt, ad mensam enim paganorum si quis
ire voluerit, sine ulla prohibitione perimitur, at verò cū
excommunicato, neque orare, neque loqui, neque vesti li-
cer. 1. Corinthi. 5. & Can. Ad meofam. cap. excommunicato. & cap. cum excommunicato. & cap. Qui communica
uerit. 1. quæst. 3. & cap. infideles. 23. quæst. 4. tum quia ex
communicatus traditur Sathanæ, 1. Corinthi. 5. & caudi.
& c. omnis Christianus. 11. quæ. 3. vbi dicitur. *Omnis Chris-
tianus qui a Sacerdotibus excommunicatur, Sathanæ tra-
ditur, quomodo; scilicet: quia extra eccliam diabolus est, se-
cut in ecclia Christus; ac per hoc quasi diabolo traditur;*
14. qui ab ecclasiastica communione removetur, ¶ Recete igitur
omnibus alijs pænis excommunicatione maior, & grauor
est, quo sensu in cap. cum non ab homine, de iudic. Cale-
stinus 11. latit: *eccliam post anathema latum, non habere
ultra quid faciat, hoc est maiorē pænam non habere.* Quā
uis enim pro crimine aliquando tradit quem curia secu-
lati, vt pro crimine heres, in cap. excommunicamus, 1. &
2. de hæret. & in cap. ad al. olenam. tit. cod. & in falsante
literas Apostolicas cap. ad falsariorum, de crim. falsi. & c.
nouimus. de verb. signif. Aliquando euan pænam dam-
nationis ad carcera infligit, vt in c. excommunicamus. 2.
de hæret. & in c. Quamvis de pænis lib. 6. Aliquando etiā
imponit seruitus pænam, vt c. Eos. distin. 32. & in c. cum
multæ. 15. q. 8. Aliquando etiam pænas verberum infligit
fustigatur enim quis etiam propter crimen, sic enim cleri-
cus ebrios corporali supplicio castigatur, c. fin. distin. 35. vbi

glossa ait, in verb. aut corporali. quadraginta ictibus casti-
gandum est. & c. 1. de calum, similis pæna calumniatori
inflictur; His tamen omnibus grauor est excommunicatio
ut, illæ enim corpus tantum lacent & cruciant, hæc ani-
mam puni, & bonis spiritualibus, nimirum, Sacramentis
ecclesiæ & communione Christi fideliū priuat, vnde ab
Anthero Papa, & a S. Hieronymo in epi. ad Heliodorum,
Spiritualis animaduersio appellatur, id quod etiam docet
glos. in c. Auaricie in verb. spiritualibus. de elect. libr. 6. &
nos supra declaravimus.

15. Ex hæc tenus dictis colligitur qualiter intelligendi sint
Doctores qui excommunicationem varijs penitentiis civilibus
compararunt; Nam *Glossa iuriis civilis. Infl. de ca. dimin.*
in §. Media. affirmat excommunicatos æquiparati posse
ijs quibus interdicta sunt aqua & ignis; quia sicut is cui in
terdictum aqua & ignis, recipi non poterat, nec ei subueniri,
ita, nec excommunicatus. Alij vt Bart. in l. 2. de publ. iudic.
existimat æquiparati deportato quia sicut deportatus
ciuitatem amittit nec a suis recipi debet l. Quidam ff. de
pen. ita nec excommunicatus. arg. ca. Sicut Apostoli. cum
trib. seq. 11. q. 3. Alij vt gl. in c. pastoralis. §. verum. in verb.
Subtrahuntur. de appell. & Ioan. And. in ca. decernimus.
de sen. excom. lib. 6. excommunicationem pænam relegatio
nis comparant eo, quod sicut relegate, licet excludatur a
ciuitate, iura tamen ciuilia retinet, l. 4. & in l. relegate, tamen
§. hæc est differentia. ff. de interdictis, & relegate. Sic etiam
excommunicatus, licet recipi non debat, tamen iura soa
retinet; & hanc glossæ sententiam sequutus est Steph. Co-
sta. repet. in rubr. de sent. excom. lib. 6. num. 21. Sed vt re-
cite notant Panorm. in c. pastoralis §. verum. num. 19. Ste-
ph. Costa. vbi supra. & *Vgol. de cens. eccl. Tab. 2. c. 25. §.*
2. licet similitudo hæc excommunicati, cum præfatis in a-
liquibus valeat, in alijs tamen est falsa; Nam quo ad tem-
poralia omnino falsa est, qd. nec aqua, nec ignis omnino
excommunicatis interdicta sunt, cum in necessitate exco-
municatis subvenire liceat. Ut docet glo. in c. cum deside-
res, verb. excommunicationis pænam. de sent. excom. &
habetur in c. Quoniam multos i. qu. 3. aqua tamen &
igni interdictis succurrere non licet. Deinde deportatus
perdit ciuitatem libertatem, & omnia quæ sunt iuriis ciuilis
vt l. Quidam ff. de pænis, excommunicatus vero ista om-
nino non perdit immo potest donare secundum communi-
num opinionem, & testari de bonis suis vt notat glossa, cū
Ioan. Andr. in c. decernimus. de sen. excom. lib. 6. & fusius
declarat Panorm. in c. veritatis num. 22. dedolo & con-
tumac. vbi citat pro hac te Feder. conf. 7. 1. & Bart. in l. Si
quæramus. ff. de testam. & Ioan. Andr. in c. Pia. de except.
lib. 7. Et denique relegate non denegatur communio ho-
minum, nec Sacramentorum, secus in excommunicato;
& quia potest quis relegate respectu certi loci, relegate
rum. ff. de interdict. & relegate, at vero excommunicatus in
vno loco vbiq. viñus est. Pan. in d. c. pastoralis. §. veram
num. 19. de appellat. & in c. 1. de raptor. & in c. 1. ad repre-
mendam. num. 3. de offic. iud. o. din. habetur in c. curte 11.
q. 3. Quoad aliqua tamen excommunicatio illis penitentiis co-
parati potest; Primo quidem, quia sicut deportatu relegate
& aqua & igni interdicti, extra suam patriam ejiciuntur,
ita excommunicatus extra eccliam ejicitur. Secun-
do quia sicut illi, in eisdem locis vnde eieci sunt commo-
dum reportare nequeunt, ita nec excommunicatus ecclia-
sæ fructibus frui potest. Tertio, sicut illi in locis vnde eie-
ci sunt, non debent recipi; ita nec excommunicatus in vi-
la parte eccliae recipi potest cum ab ea expulsus sit. Qua-
lis ergo & quanta pena sit excommunicatio, & quibus no-
minibus appelletur, haec tenus dictum sit.

De origine, definitione, & divisione Ex- communicationis. Cap. IIIII.

S V M M A R I V M.

I Excommunicationis umbra quædam & vestigium fuit in
statu legis naturæ,

¶ Ejectio